

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2 an c. 2.50
pentru
Romania și Streinatate
Pe an cor. 10.—
Un nr. 10 fill. —

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ.

INSERTIUNI

se primesc cu
prețuri reduse.

Scrisori nefran-
cate se refuză.

Manuscripte nu
se înapoiază.

Director: DR. IGAŢ ŞENCHEA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Făgăraș, Vâr-tér Nr. 47. (casele l. Peia).

EDITOR-PROPRIETAR:
CONSTANTIN P6PP.

Adunarea generală a comitatului Făgăraș.

(Urmare).

La vorbirea d-lui protopop N. Borzea reflectează din partea maghiarilor preotul reformat, Balla Károly, riscînd afirmația neadevărată, că școalele confesionale, — nu au fost și nu sunt persecutate prin organele administrative de stat și comitatense (județiane).

Di Dr. O. Vasu combate aserțiunile preotului Balla, și argumentează că statul e deobligat a ajutara și susținea școalele confesionale, de oarece acestea promovează cultura cetățenilor statului, ceace statul e deobligat a face. Noi români, — zice vorbitorul, — nici nu primim dela stat, aceia ce ni să compete, din jertfile aduse pentru stat și cultură. Ni să face deci mare nedreptate prin detragerea, respective neacordarea ajutoarelor dela stat pentru școli.

Dr. I. Șenchea, luând cuvîntul — combate în argumente tari și dovezi neresturnabile aserțiunea preotului Balla, că școlile române confesionale nu au fost și nu sunt persecutate, tocmai fiindcă sunt românești.

Oare sub era păcătoasă a urgisitului Szabó Elemér, fost inspector școlar în comitatul nostru, — nu s'a fost pornit cu cea mai groaznică și nebună goană în contra școalelor noastre românești? Și n'au fost espusi la cele mai neomeneste și tirane persecuțiuni învățători români, — și încă unii dintre cei mai buni.

Intențiunea era vădită: nimicirea școalelor românești și terorizarea învățătorimei române.

N'a succes.

După depărtarea de toți urgisitului Szabó Elemér, valurile turbate, cari amenințau cu nimicire școala românească din comitatul (județul) Făgăraș să mai liniștiseră. Un vînt mai moale să părea că adie.

Să vede însă că iarăși încep a-și scoate capul dușmanii din naștere ai neamului românesc și ai culturii lui.

Szabó Elemér s'a dus, însă a rămas aici mâna lui dreaptă de odinioară și discipul, mai bine zis alter

ego al lui, al Dr. Szeremley Császár Ákos, ajutor de inspector de școală, care profesează aceleași principii și urmărește aceiaș procedură și tactică față de școala noastră, ca și nedemnul seu antecesor.

E însă ceva mai politicos, mai rafinat, căci dă — în general, — pe »protectorul« (?) învățătorilor față de bisericile susținătoare de școli și față de organele noastre superioare bisericești.

Domnilor, — zice oratorul — când s'a făcut pacea între români și maghiari în comitatul nostru, a fost vorba ca să fie liniște pe toate terenele, și școlilor și învățătorilor să li să dea întregirile și ajutoarele ce li să cuvine dela stat.

Este oare lucru cuminte, că unii oameni mari la patimi și mici la suflăt, — cari urmează scopuri personale, — să turbure această pace și să răscolească iarăși patimile liniștite? Zic deci că ar fi mai bine, dacă bisericilor și școalelor, preoților și învățătorilor li să dă, ceace li să compete după drept, lege și dreptate.

Acesta este interesul bine înțeles al statului și al bunei înțelegeri în comitat.

Urmarea detragerei ajutorului de stat ar trebui să fie statificarea învățămîntului elementar. Statul însă nu e în stare a o face, — din lipsa de mijloace.

Arată ce greșală mare a făcut inspectorul școlar și în comitatul Hunedoarei, unde au închis peste o sută de școli confesionale, fără să facă altele. Astfel mii de cetățeni mici sunt lăsați pradă neștiinței, întunerecului.

Este aceasta o politică culturală de stat corectă, umană și pentru secolul al 20-lea în Europa? Nu.

Ca să arete netemeinicia afirmațiunei păr. Balla, aduce ca exemplu școala din Răușor, Luța, Breaza și Dridiff, unde au fost excepționate edificiul școalelor confesionale ortodoxe orientale, ca necorăspunzătoare, și au fost închise prin organele administrative, și s'au făcut școli comunale, cari a

doua zi au intrat în aceleăș edificii — excepționate mai înainte — fără a se face nici o reparatură.

Nu însemnează această procedură — persecutare? Iată dară, că părintele Balla nu are drept.

Așa s'a întâmplat acum de curînd cu școala din Breaza, unde s'a făcut o adevărată tragere pe sfoară, — fiind complici însuși învățătorii de acolo (I. Hașiu și Ciungara), din interese personale materiale, au pus de cuiu școala confesională română gr. or. făcîndu-se slugile plecate din egoismul nesațios, — că să capete »le-furi» mai grase.

Din raportul vicecomitelui iese la iveală că pedepsele polițiene și de pădure să ridică la suma îngrozitoare de 147,000 coroane.

Aproape 2000 de fiecare comună și aproape 2 coroane de fiecare om.

Din aceasta deduce vorbitorul, — că organele administrative pureed cu necruțare, — prea draconică, — față de poporul român din comitat, și are fața unei persecuțiuni sistematice. Sistemul acesta nu are urmări bune nici legale și nici morale, nu duce la scopul și rezultatul dorit.

Atrage deci atențiunea organelor superioare (d-lui vice-comite) ca să dea îndrumări organelor competente, ca să purcedă cu mai multă echitate și bunăvoință, față de popor, și așa amărât destul prin anul rău și criza materială.

Ia totuși raportul vice-comitelui la cunoștință. După reflectările preotului Balla și protop. Borzea, apoi ale d-lui vicecomite Belle, — care să estinde la toate vorbirile oratorilor, — adunarea ia la cunoștință cu unanimitate raportul vicecomitelui.

După aceasta s'a trecut la dezbateră mulțimei de obiecte din lungul program, abia la unele fiind discuție.

Raportor.

Monografia bisericii și școlilor române din Făgăraș.

Momente mai însemnate din trecutul bisericii și școlii din Făgăraș, de ambele confesiuni, greco-orientală și greco-catolică.

(Urmare)

8. Despre alte instituții române demne de amintit din Făgăraș.

Instituții române demne de amintit sunt: Tipografiile române din Făgăraș.

Cea dintâi Tipografie românească în Făgăraș a fost și este *Tipografia Constantin Pop* înființată în 1906. Domnul Constantin Pop alături de soția doamna *Ludovica* născ. *Papfalvi* au venit la Făgăraș din Brașov, unde a fost 15 ani, directorul tipografiei A. Mureșianu la „Gazeta Transilvanie”, din 1902 încoace, dl Pop s'a început cariera în 1872 în cel mare institut tipografic în Cluj, și venind aici a spart ghița întunecului în Făgăraș și ținutul lui licărind prima lumină dintr-o tipografie română așezată mai întâi în casele din piața mare, a avocatului Dr. Ioan Șenchea, carele încă și are meritul principal, că a luat de s'a instalat această tipografie română în casele domniei-sale, contribuind și cu partea spiritală la redactarea celui dintâi jurnal român în Făgăraș intitulat „Țara Oltului” al cărei redactor a fost învățătorul român gr. or. din Făgăraș Ioan Berescu. Iată și un prospect despre apariția „Țara Oltului”

P. t. Domnule! Făcând toate pregătirile, că cu anul nou românesc să scoatem în Făgăraș foaie săpămânală sub numele „Țara Oltului” pentru apărarea și promovarea multelor interese publice românești ale populației din Cntul Făgăraș și împrejurine, ne luăm voie a Vă încunoștința înca de acum și pe D-voastră despre această.

Și tot odată, cunoscut, fiindu-ne interesul ce-l purtați pentru promovarea afacerilor noastre publice românești, precum și voința D-voastră de a lucra în aceasta direcțiune, Vă rugăm să ne dați voie a Vă număra și pe D-voastră în șirul colaboratorilor, corespondenților și informatorilor redacțiunii noastre.

Programa și principiile de cari suntem conduși la redactarea foaiei „Țara Oltului” le veți afla din „Prospectul ce-l vom publica în numărul prin ce va apărea Joi 3(17) Ian. 1907.

Până atunci însă, în speranță că acceptați invitarea noastră, de a ne da prețiosul sprijin și concurs la redactarea foaiei, ne permitem a Vă indica în trăsuri generale cam ce fel de material publicabil ne-ați putea trimite:

I. Articole comunicări, corespondențe gata, sau numai informațiuni scurte și adevărate despre toate lucrurile, acțiunile și întâmplările ce să petrec în comuna Dv. sau în comunele învecinate: despre afaceri bisericesti, școlare, comunale, economice, industriale, comerciale, silvanale, societare, sociale; despre ajutorare și donațiuni spre scopuri bisericesti școlare și culturale. Despre cazuri de bucurii și supărări în familiile fruntașe. Despre producțiuni, petreceri, esamene. Despre licitațiuni, esarândări, vânzări, cumpărări mai mari, pulice și particulare. Despre eventualele abuzuri din partea oricărui oficii publice cu dovezile înscris referitoare. Despre nenorociri, bătăi, furturi,

prevaricări mai mari, pedepse și în fine despre totfelul de cestiuni, cari ating mai de aproape viața publică întregă a poporului nostru, a conducătorilor săi și a instituțiilor sale.

Materialul trimis să va publica totdeauna cu subscrierea Dvoastră dacă o doriți, iar când doriți să fie publicată sub pseudonim să va publica așa, *garantându-vă indiscrețiunea cu cea mai mare sfințenie.*

II. Ne va fi binevenit și material din literatura populară, prelucrată gata, ca: poezii, povești, poezii originale precum și culegeri de povești, snoave, poezii legende, colinde găciturii etc.

Materialul ni-l puteți trimite pe adresa: Redacția foaiei „Țara Oltului” în Făgăraș, cu posta, prin curieri de ocaziune, sau adându-l în persoană. La Redacțiunea noastră totdeauna sunteți binevăzuți oaspeți, spre a ne putea înțelege în mult privințe despre cauzele și interesele poporului român.

În general cerem adevărul în toate.

Dr. N. Șerban,

Dr. I. Șenchea,

Dr. Oct. Vasu.

Tipografia Constantin Pop s'a urmat activitatea strămutându-se în casele comerciantului român din Făgăraș Ioan Peia, unde de cinci ani edă foaia socială culturală și economică „*Olteanul*”, în care se publică și această monografie. Domnul *Constantin Pop*, lucră numai cu calfe și ucenici români, și a edat până acum mai multe cărți tipărite aici.

Cu întocmire deosebită, s'a deschis în Făgăraș a doua tipografie românească de care nu a fost lipsă, împreună și cu librărie română mai mult; ale Domnului Ieronim Preda, carele mai întâi în casele lui Herman s'a deschis librăria în 1911, iară în 1912 și tipografia în casele lui Costi Toma.

Amintesc și Compactoria română Ioan Hațegan din Făgăraș, începută încă prin anii 1898—1900, prelângă cea dintâi librărie română „*Minerva*” din Făgăraș, înființată de întreprinzătorul în toate direcțiunile Iuliu Dan, protopop în companie cu Ioan Berescu, învățător.

Această compactorie de mulți ani este încuartirată în casele Românoaiei, azi ale institutului „*Furnica*”.

Comerciu român în Făgăraș încă trebuie să-l amintesc aici deși nu-l pot timbra ca la începutul acestei monografii, când toți comercianții în piața Făgărașului erau români și numai un singur strein: Lenghel. Înainte cu 30 ani între alți comercianți streini erau în Făgăraș comercianți mai vestiți Mihail Popescu, George Gollian și George Aiser.

Acum între cei mai mulți streini, avem și câteva firme române pe cari pentru istorie le amintesc cu plăcere:

Cel mai fruntaș neguțător în Făgăraș până în 1910 când a trecut la cele eterne a fost Ioan Peia.

Aceasta a reprezentat și pe filiala „*Concordiei*” din Făgăraș soc. de conzum în Sibiu desființată în 1899.

Un alt fruntaș, foarte bun neguțător în Făgăraș a fost Adrian Furcă repozat în 1902. Azi figurează la loc de frunte firma „*Agricola*” sub proprietatea d-lor Turcu și Urs urmași lui Ioan Peia, cari vând în în mare și în mic, în casele frumos repozate și bine întocmite ale repozatului Peia,

— de cătră văduva Lucreția Peia căsătorită Bârsan.

Apoi firmele lui Ioan Grecu, Nicolae Szilági, sunt în piața mare. — Ioan Grecu își are casele proprii, cumpărate dela „*Furnica*”.

Jurisprudența românească este frumos reprezentată în Făgăraș.

Mai înainte prin anii 1863—1885, în douăzeci și doi de ani avocați români în Făgăraș erau numai unul doi precum a fost Ioan Roman și Ilariu Duvlea (puțin timp și Aron Densusian).

Dela 1885—1895 în zece ani în Făgăraș s'au deschis cântălării avocațiale iară numai unul doi avocați precum: Dr. Andreiu Micu și Dr. Nicolae Motoc (puțin timp și Ioan Grama).

Dela 1895—1912, de șaptesprezece ani, avocații români în Făgăraș s'au înmulțit la zece, și anume: Dr. Andreiu Micu, Dr. Nicolae Șerban, Dr. Teodor Popescu, Dr. Ioan Turcu, Dr. Ioan Șenchea, Dr. Octavian Vas, Dr. Camil Negrea, Dr. Liviu Pandrea, Dr. Dănilă Vas. și Dr. Victor Pralea.

Acești zece avocați români cu a lor prudență apăra mult și interesele bisericilor și școlilor române din Făgăraș; ba conduce și sfătuiesc și organismul celorlalte reuniuni și societăți române din Făgăraș.

Președintele clubului național român din comitatul Făgărașului încă e ales din avocații români făgărașeni în persoana Domnului Dr. Ioan Șenchea avocat, ba chiar deputatul dietal al cercului Făgăraș este ales tot în avocații români din Făgăraș în persoana Domnului Dr. Nicolae Șerban.

Nicolau Aron
preot gr. or.

(Va urma).

Trebuie se fim veghetarieni?

Omul poate să fie sănătos și robust hrănindu-se numai cu vegetale, ori trebuie să-și facă din carnea sângerândă a animalelor cea mai bună parte din hrana sa?

Problemă de rezolvat, câmp întins de discuție, ce se reînoște, pare, în fiecare an. Directorii ne spun că pe timpul căldurilor trebuie să mâncăm mai ales legume. Să ne dăm osteneala de a vedea cine are dreptate. Facultatea sau obiceiul nostru?

Iată că-a eșit mazărea, — Ah! mazărea! mazărea! a cântat Dranem, — eai de actualitate împreună cu toate produsele culturii de grădinarie.

Lucrătorul de la oraș, omul care săvârșete lucrări grele, caută reconstituantul carnei. Cu toate acestea, omul de la țară se hrănește cu legume și cu pâine, și e uneori mai viu de cât proletarul conștient și organizat al orașelor industriale!

Se citează vegetarieni cari au fost copleși, și s'au văzut ridicători de greutate și luptători mistuind biftecuri nenumărate. Unde-i adevărul.

Răposatul Sarcey era vegetarian și a îndurat timp de ani de zile, regulat în fie care zi, ceasuri întregi petrecute în sălile de spectacole, ascultând vodeviluri cari nu'i plăceau și tragedii în versuri, cari ar fi grele și pentru oamenii cei mai viguroși!... Acesta-i un exemplu isbitor de calitate fizice.

În alt gen se citează un apostol al vegetarismului, d-l Gustaf Nordin, care a ple-

cat cu totul singur din Stockolm, într-o luntrișoară lungă de patru metri, și care a văslit până la Paris hrănindu-se numai cu fructe. Când a ajuns la podul Alexandru III, ținta călătoriei sale, era tot așa de viuio ca la plecare.

În țările calde se cunosc oamenii cari în loc de ori-ce hrană, duc un regim de banane, și acest regim le constituie o stare specială în care se simt foarte bine.

Dar acestea sunt excepțiuni. Și excepțiile confirmă regulile. Regimul pentru a îndura oboseli fizice sau surmenări intelectuale este în genere stabilit astfel: cărnuri fripte și puțin făinoase.

Cu toate acestea, Hipocrate zice da, și Galenus nu. Astfel s'au înțeles întotdeauna, chiar din antichitate, onorabili membrii ai Facultăților primitive și moderne de medicină.

Cele trei alimente principale ale omului sunt: pâinea, cartofii și carnea.

Civilizația peste măsură a modificat adânc. Pâinea nu mai este alimentul complet al părinților noștri. Cultura intensivă a ridicat bobului de grâu o parte din uleiul său, și morile cu cilindre, i-au izolat și mai desăvârșit partea-i amidice.

Iată de ce pâinea de la oraș nu-și hrănește singură omul, și de ce, din contră, cea fabricată în chip rustic în ținuturile sărace, e îndestulătoare spre a face și a întări pe omul de țară.

Un pământ care nu produce de cât câteva boabe sare de grâu, produce un aliment desăvârșit, pe când pâinea albă a brutăriilor noastre moderne nu este decât un compliment care cere carnea. Cartoful suferă de asemenea de surmenarea solului. Trufa albă a lui Parmentier, ca și pâinea, ar fi îndestulătoare spre a susține puterile omenești dacă, ne silind natura, nu am obligat-o să se înmulțească în terenuri prea strâmte. Și apoi ca să trăim cu alimente așa de simple, trebuie să avem ca compliment aerul curat de la țară, exercițiul, viața regulată, și programul acesta nu este ușor de realizat.

Pireraile de mazăre bătută verde, ca și acela de linte și de fasole, nu sunt așa de necesare după cum se spune pentru alimentația vegetarianului. Legumele cu sămături întregi și cu coaja subțire sunt poate cele mai folositoare, numai cu condiția ca ele să fie bine coapte. Se vede că pentru că a cântat „Mazărea”, chiar fără să fie Mutualist, Dranem e demn de „Meritul agricol”.

Din contră, laptele nu-i nici de cum așa de folositor pentru adulți și oamenii formați, după cum o crede un norod ușuratec. Acesta nu-i alimentul perfect; se mistuește prea repede.

Și acum, să trecem la fructe. Două dintre ele, prin excelența lor, merită un loc aparte, strugurele și mărul. Mărul copt, așa de temut ca proiectil de către artiștii licrici, este, se pare hrana cea mai sănătoasă. Banana se poate pune pe aceeași linie.

Cireșile, caisele, moșmoanele — moșmoanele, cine s'ar fi gândit, — curmalele — cine ar fi crezut, — sunt dintre cele mai recomandabile, ca și smochinele uscate. Arabii, cari nu consumă de cât câți-va pumni de curmale și de smochine, trăesc foarte bine în timpul călătoriilor îndelungate în deșert.

Prunele uscate sunt minunate. Alpinștii știu prea bine această însușire a prunelor. Vreți să faceți o ascensiune lungă și peribilă, să urcați Muntele-Alb, să atingeți piscurile cele mai inaccesibile piciorului omenesc luați două sau trei livre din această specialitate și înghițiți una câte una prunele negre în cursul ascensiunii. Veți ajunge în vârful cel mai înalt fără osteneală, fără boală de stomah, neobosiți, întăriți, răcoriți. Prunele domină zăpezile eterne!...

Așa dar e stabilit că o hrană exclusiv vegetală poate fi îndestulătoare omului care trăește în aer liber o viață regulată.

S'a putut observa, că feciorii dela sate și cei înrolați la miliție sunt cei mai sprinteni, mai curagioși și vioi, gata la luptă, și rezistă oboselei, ei când fac pauză, în loc să se odihnească, încep la joc și la alte mișcări. Sau dovedit și prin luptele rezboinice, unde au fost regiment românesc, acolo a trebuit să învingă. Românul dela țară toată ziua muncește în arșița soarelui, fără ca să se simtă obosit.

Pentru aceia cari gustă binefacerile vieții naturale, la țară, și nu-i înăbușesc casele înalte în aglomerațiile orașenești, cărnurile nu mai sunt deci alt de cât un excitant și o supraalimentațiune.

Com. Sat.

Primejdia unui nou Războiu.

Știrile din Balcani sunt tot mai pline de neliniște. Incordarea între cele 3 state: Bulgaria, față cu Sârbia și Grecia, a ajuns așa de mare, încât să dau ciocniri mai mici aproape zilnic între trupele lor colo și colo, — și atât Bulgaria, cât și contrarele sale își adună din greu trupele și le așează în fronturi nouă, gata ca ori mâne să sară unele asupra altora!

Dintre statele ce stau mai aproape de biruitoarii din Balcani, Anglia ci-că sprijinește pe Bulgaria și o încurajează în cererile ei de mărire, pe când Rusia și Franța își pun toate puterile ca să înlăture o încăerare între tovareșii de ieri!

Sârbia de alteum a luat toate măsurile, în vedea războiului. Rezerviștii au fost chemați sup drapel; trenurile transportă soldați și munițiuni spre graniță. Mii și mii de soldați așteaptă să fie transportați la locul de luptă. Intreaceștia vezi băeți de 17 ani și bătrâni trecuți de 60 de ani.

Ciocnirile dintre bulgari și greci au fost neasămănat mai violente de cum spun buletinele oficioase din Atena și Sofia. La Angisto, lângă Salonic, lupta a ținut 2 zile și 2 nopți fără întrerupere. Numărul morților și al răniților, de ambe părți trece peste 2000. Grecii au suferit înfrângere deplină. Bulgarii au ocupat toate întăriturile din fața Salonicului, pe care vor să-l i-a din mâna grecilor.

Incurcăturile aliaților sunt urmărite cu viu interes din partea triplei înțelegeri. Franța și Rusia își dau toată osteala ca diferendul să se rezolve în mod pașnic, iar Anglia a declarat, că va sprijini Bulgaria și în caz de războiu.

Inmormântarea preotesei Maria Grama născ. Radeș.

On. Red. dela „Olteanul”,

Făgăraș.

Avui fericirea a conduce la cele eterne pepea de toți iubita și respectata preotesea Maria Vincentie Popa Grama, de 56 ani ai etății și 35 ai fericitei căsătorii, azi în 28 Maiu 1913. n. la 4. ore după amiază, în cripta familiară de lângă biserica română gr. or. din Răușor.

Un public ales din toate părțile comitatului Făgăraș, a luat parte la această înmormântare a celui dintâi și mai bătrân distins preot român gr. or. din protopresbiteratul Făgărașului Mult On. Dn Viucențiu Popa Grama, care acuma a devenit văduv. Și mai ales număroșii membrii aleși ai acestei familii s'au îndeplinit esemplar datorința către vrednica soție, mamă, soacră și bunică.

Mult On. d. Vincentiu Grama a eternizat memoria cinstitei și mult iubitei și onoratei sale preotese Maria născută Radeș și prin donațiunea unei sume de 200 cor. pe sama bisericei române gr. ort. din Răușor, — întemeind o fundațiune a preotesei Maria precare promite a o augmenta cu timpul din al său, și din alte isvoare, cât Dzeu îl va mai ținea în viață, pentru frumosul scop înfrumusețarea bisericei.

Intre publicul asistent amintesc pe toți amploiații institutului „Furnica” cu directorul de toți stimat Mateiu C. Jiga, și mulți alți onorațorii din Făgăraș, fără deosebire de neam.

Iar între jălnicii familiari amintesc pe preoții noștri Dumitru Purece, Gerge Bărescu și Petru Cațaveiu, apoi pe vrednicul notar Clemente Grama, tutorul general Ion Radeș oficiantul de dare Samoilă Pop și învățătorul Nicolae Roșca, dimpreună cu mult întristatele lor soții. — Și teologul abs. Costi Grama.

Conductul impunător al înmormântării la făcut în absența protopopului român gr. or. al tractului Făgăraș preoții Nicolae Aron, Nicolae Clonța, Petru Debu, Iosiv Cațaveiu, Alexandru Popa și Ilarie Cocan. — Păr. Nicolae Aron a rostit o predică.

În veci pomenirea ei!

Un participant.

NOUȚĂȚI.

I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu, a împlinit Mercuria trecută în deplină viață anul 85 al vieții sale laborioase. Din acest incident Escelența Sa a primit felicitări din Sibiu și din multe alte părți deși înaltul Prelat dorea ca această zi să rămână neobservată și fără a fi sărbătorită.

Dorim și noi Excelenței Sale încă mulți ani înainte cu sănătate și tărie ca să poată rezista valurilor ce amenință tot mai mult biserica Sa și neamul.

— **Primul congres al reuniunilor femeilor române din Ungaria.** Reuniunea femeilor Române din Braşov convoacă primul congres al Reuniunilor Române din Ungaria, pe zilele de 3/16 4/17 Iunie 1913, la sărbătorile Rosaliilor în oraşul Braşov.

— **Massa studenţilor în Făgăraş.** „Revista Economică” din Sibiu stăruie, ca băncile oltene să convingă asupra unei contribuţii proporţionate şi să susţină în comun o masă a studenţilor din Făgăraş. Constată, că nici un ţinut al ţării nu e aşa bogat în bănci (40) societăţi pe acţii, (20) însoţiri, ca ţara Oltului. Din activele de 11 milioane şi jumătate şi profitul curat de un sfert de milion al acestor institute s'ar putea susţinea şi o masă a studenţilor fără multă greutate, dacă s'ar afla cineva care să ia iniţiativa.

— **Dar frumos pentru fondul ziaristilor.** Dl Antoniu Mocioni a dăruit pentru fondul de ajutorare al ziaristilor români o sută de acţiuni de-ale băncii Sălăgiana din Jibău în valoare nominală de zece mii coroane. De fapt, ele valorează mai mult. Acest frumos dar va fi administrat ca fond deosebit punând numele dăruitorului.

— **„Fundaţiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”.** După cum vesteşte epitropia acestei fundaţiuni, dela 1 Ianuarie a. c. până la sfârşitul lui Aprilie au intrat 9263 cor., aşa să starea fundaţiunei e de 49 mii 651 coroane 44 bani.

— **Şcoală de stat prăbuşită.** În Cermei s'a prăbuşit în 29 Maiu n. după prânz şcoala elementară de stat. Edificiul şcolar ameninţa încă de mult cu prăbuşire dar cu toate acestea nu se luase nici o măsură. Intâmplarea a voit ca în timpul prăbuşirii, să nu fie nimeni în şcoală, căci copii plecaseră cu 5 minute mai înainte.

Ştiri economice.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”, în şedinţele sale din urmă, s'a ocupat cu următoarele afaceri: Luându-se act de împărţire făcută de Ioan Băilă, tutor orfanal, că un număr mare de economi din Sebeşul săs. au hotărât să înfiinţeze, în cadrele dispoziţiunilor din statutele Reuniunii, un comiţiu agricol acolo, Dl Băilă a fost rugat să aducă la cunoştinţă feiiu cum s'a constituit comiţiu, programul de lucru ce şi l-a croit şi, înscriind pe părtaşi între membrii Reuniunii, fiind aceasta recerinţa de căpetenie, impusă de statute, să arete în ce direcţiune ar fi necesară şi binevenită lucrarea comitetului central, ca comiţiu să-şi poată ajunge scopurile indicate în statute. — S'a luat la cunoştinţă raportul primăriei din Jina, conform căruia intelectualii comunei, la întreprinderea comitetului Reuniunii au luat hotărârea laudabilă să ţină prelegeri pentru îmbărbătarea economilor în afacerile lor şi în acelaşi timp primăria a fost rugată să arete numele conferenţiarilor, numărul aproximativ al participanţilor şi subiectele tractate. — La comunicatul primăriei din Răşinari, că corpul didactic de acolo, în scopul organizării cursurilor de împletit unele, va trimite din sinul său un membru, care studiind această îndelelnicire, să poată ţinea cursuri, primăria a fost încunoştiinţată, că comitetul Reuniunii

va contribui şi din a sa parte la spesele ce să recer în această afacere de interes mai ales pentru poporaţiunea dela sate lipsită de hotar cum e Răşinariul şi celelalte comune mărginaşe. — Concluzele ultimei adunări generale, ţinute în Galeş, despre aprobarea soeotelilor pro 1911, despre prelegerea membrului A. Cosciuc din domeniul pomăritului despre realegerea comitetului central pe un nou perioadă statutar de 6 ani în persoana dlor: P. Lucuţa, prezident; Ion Chirca, (Sălişte) v. prezident; Dr. Lucian Borcia, A. Cosciuc, Dr. Ilie Iancu, Nic. Iosif, T. Popovici, R. Simu, Dr. V. Stan, Dr. I. Stroia, toţi din Sibiu; N. Cărpenişan (Răhău); P. Drăghis (Sălişte) şi I. Popescu (Sibiel), membri în comitet; despre îndrumarea dată de a se publica *Monografia Reuniunii*, din Prilejul Împlinirii anului al 25 lea dela activitatea ei etc., luându-se la cunoştinţă, comitetul a reales, în senzul statutelor, pe foşti funcţionari ai Reuniunii anume secretar: Victor Tordăşianu, cassar: Romul Perian, custos; Andrei Teodor, bibliotecar; şi controlor: Opera Steltea. — S'a luat la cunoştinţă, că biroul, la întreprinderea dlui inspector economic r. Tiboorcz Elemér, a înaintat la minister rugarea să dea Reuniunii o subvenţie de câte 300 cor. pentru 3 premii de viţele, ce s'ar ţinea în cercul pretorial al Săliştei, al Nocriului şi al Mercurei şi cor. 300 pentru premiile unei expoziţii de vite de prăsilă. — S'a luat la cunoştinţă rescriptul ministerial despre nouă arondare a inspectoratelor pentru albinărit, din care reiasă, că pentru comitetul Sibiu, Târnavamare şi mică, Făgăraş şi Braşov, este numit în postul de inspector dl Hrankay Béla, cu locuinţa în Sibiu şi cu îndrumarea de a ţinea prelegeri prin comune şi de a sta cu sfaturi la dispoziţiia celor cari doresc să înfiinţeze stupine. Comitetul luând act despre succesa sărbare a pomilor şi a paserilor din Veştem, a votat mulţumită protocolară tuturor acelor cari au conlucrat în deosebi notarului A. Moga şi directorului şcolar Teodor Stoia, cari au contribui la buna reuşită. Sărbarea pomilor şi paserilor, proiectă pentru Sadu şi Nucet, să ţine în 1914. — În scopul alcătuirii tabloului statistic despre starea albinăritului la economii noastre din comitatul Sibiu, neîntrând decât rapoartele altor 30 coroane, Restul comunelor sunt rugate a raporta fără zăbavă în cauză. — În vederea stărilor economice şi financiare nepriincioase, sărbările jubulare (25 ani de muncă ai Reuniunii), se amână pe 1914, pe când se va termina şi monografia Reuniunii.

Secretarul.

Premii pentru muncitori.

Camera comercială şi industrială din Braşov ne povesteşte, că în urma dispoziţiunei ministrului de comerţ, se vor împărţi şi în anul 1913, 100 diplome de stat şi 100 premii de câte 100 cor., între acei muncitori cari prin serviciu îndelungat şi credincios s'au dovedit vrednici de premiat. Din acestea premii 5 se împart între muncitorii de pe teritoriul camerei Braşov. Se provoacă deci dătorii de lucru (patronii), atât fabricanţi, cât şi ceialalţi măestri meseriaşi cu locuinţa în comitatele Braşov, Făgăraş, Târnavamare şi Sibiu, să aducă cel mai târziu până la 15 Iunie n. c., la cunoştinţă camerei numele, acelor muncitori, cari

sunt vrednici de premiat.

Cel care doreşte să fie premiat are să dovedească: 1. că e cetăţan ungar; 2. că a fost aplicat (a stat în lucru) stabil în serviciu (muncă) industrial (de meseriaş); portarii, vizitii, servitorii dela cancelariile fabricelor cum şi alţii, cari îndeplinesc asemenea lucruri, nu se premiază; 3. că a fost aplicat cel puţin 15 ani, într-una şi fără întrerupere, la muncă industrială, — aci să socotesc şi anii de ucenic; la meseriile legate de anotimpuri (anumite părţi ale anului), munca de câte un anotimp coplet (întreg), se priveşte drept câte un an; 4. că plata muncitorului nu ajunge suma de 2000 coroane.

Toate acestea sunt a se dovedi cu acte vrednice de crezământ (autentice), eventual cu cărţile de lucru, sau cu copiile legalizate ale lor. Unul şi acelaş meseriaş nu se premiază decât o singură dată.

Cererile intrate la cameră să vor înainta cu propunerile camerei la minister, care va aduce hotărâre în cauză.

Cum şi între ai noştri se găsec muncitori cari întrunesc condiţiile de sus, atragem atenţiunea patronilor asupra acestor premii.

Sibiu, 27 Maiu, 1913

Comitetul Reuniunii sodalilor români din Sibiu.

Vic. Tordăşianu
prezident.

Stefan Duca
notar

Parastas festiv.

(Invitare).

Subscrisul comitet îşi împlineşte creştineasca datorinţă, invitând prin aceasta pe toţi membrii Reuniunii române agricole si-biene, la *parastasul festiv*, ce se va oficia *Duminecă, la 1 Iunie n. c. în biserica din suburbiul Josefîn*, întru vecinica pomenire a răposăţilor muncitori ai Reuniunii, de pe memorie *Eugen Brote*, fost prezident şi membru onorar, *Dr. D. P. Barcianu*, fost vice-prezident, *Dr. Aurel Brote* şi *Dr. Petru Şpan*, foşti membri în comitet şi *Petru Ciocra*, fost cassar şi membru onorar al ei.

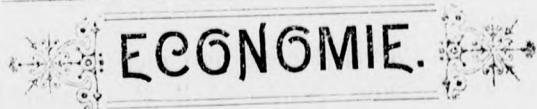
Inceputul la ora 10 a. m.

Sibiu, 25 Maiu n. 1913.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din Comitatul Sibiu”.

Pant. Lucuţa
prez.

Victor Tordăşianu
secretar.

Stropirea viilor.

Înainte de aceasta cu aproape 60 de ani s'a încolţit filoxera dinţii în viile Francezilor. De acolo a venit boala această năprasnică şi asupra viilor din ţara noastră, dar mai târziu cam pe la anii 1875, adecă după bătaia cu Pământenezul, şi înainte cu 2 ani de a se bate Românii din România cu Turcii. La noi cele mai mari pagube le-a făcut pela anii 1886—88 adecă mai înainte de aceasta cu 24—26 de ani. Invăţaţii au început a se apăra împotriva ei, dar pela 1888 a început a pustii şi a strica viile alte bidiganii, şi anume, nu rădăcinile ci

frunzele, în urma acesteia frunzele se îngălbeneau, se uscau și apoi picau jos, și astfel să întâmplă aceasta și azi.

Un fel de mucezeală este ce prăpădește frunzele viilor, față de care numai prin stropire ne putem apăra. Oamenii noștrii nu pot să mai vadă viile pustii, ci în locurile vechi mulți voiesc a pune vii nouă. Mulți au făcut așa că au întors pământul și au pus viță veche, adică de a noastră, urmarea a fost că în vreme ce filoxera suga nutremântul din rădăcină, un alt dușman, anume mucezeala numită de cătră învățați *peranospora viticola* și mai decurând *plasmopora viticola*, se sileau să nimicească frunzele, așa că oameni noștrii în 2—3 ani rămâneau fără de vii.

Acum fac altfel: anume pun viță americană, pe care filoxera nu o poate birui, dar cu toate acestea văd că viile îngălbinesc, li-se uscă frunzele și pică, via sau nu crește cum trăbuie, sau se uscă de tot. Cauza acesteia este mucezala numită peronospora, în contra căreia trebuie să ne apărăm cu acea că stropim viile.

Vara mai ales dacă umblă ploii multe, și și căldură este de ajuns, mucezala se poate vedea pe partea de din jos a frunzei de vie. Fie-care om știe că frunza are două fețe, cea deasupra este mai verde, pe aceasta cade sămânța mucezalei (spora) și se încuibă în frunză și începe încolțească acolo, rămurindu-se; își face nescari ghimpți ca și ciocul țânțarului de ascuțit și cu acestea sugă nutremântul din frunze. Frunza

neavând cu ce se nutri, pier. Nu se îndestulește mucezeala aceasta numai cu atâta, ci prin fața de din jos a frunzei, pe unde sunt nescari ușițe de intră aerul în frunze, pe aici, pe ușițele acestea, se întinde mucezeala, pe care o putem vedea și cu ochi slobozi. Este o mucezală albă ce se întinde pe lângă dungile fiecărei frunze, dungile aceste sunt ca și vinele din trupul omului. Dacă punem pe mucezeala aceasta o sticlă care mărește lucrurile, vedem că mucezeala aceasta stă din nește firicele subțiri cari poartă în vârf o beșicuță mică, în care se află sămânța mucezalei.

Beșicuțele acestea sunt mici și slăbuțe, vântul le duce cum îi place, și astfel, de pe o tufă îngălbenită și uscată, le duce pe o tufă sănătoasă și vie, și acolo sămânța se încuibă în frunze și lucră mai departe, pustiind o altă și altă viță, și aducând o nouă sămânță. Sporirea aceasta merge foarte repede, căci în 2—4 zile o vie întreagă se bolnăvește. În forma aceasta să sporește vara până prin August, atunci are o altă sporire și anume se fac în frunze nescari gogoșuțe mici negrii și tari, la aceste nu pătrunde frigul. Când pică toamna frunza și acestea pică cu ea, și primăvara se deschid gogoșuțele și sămânța ce este în ele se împrăștie prin vie, se pune pe frunze și le nimicește.

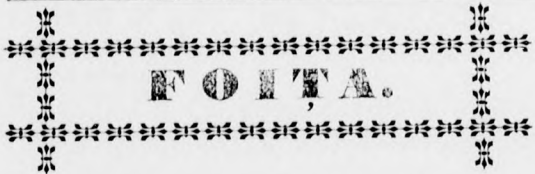
Nici un pom, nici o biruiiană nu poate trăi fără frunza vara, căci frunzele sunt tot atât cât și plumănila la om, și cu toții știm că fără de aer nimenea nu poate trăi. Fiindcă frun-

zele nutresc viile cu aer, acestea trebuie apărate.

Peranospora trăiește și pe alte părți verzi a viei, dar dacă apărăm frunzele, apărăm totul.

Cu nimic nu ne putem apăra mai ieftin, ca și cu peatra vânăată, pe care o pregătim astfel: luăm 2 vase, punem în fie-care câte 50 lire de apă. După aceasta într'unul punem 1 kl. de peatră vânăată și în celalalt 1 kl. de var nestins. Peatra o legăm în o pânză subțire și o legăm și o cufundăm în apă din vas și acolo se topește. Ducă-ce s'a topit, o mestecăm bine cu un lemn și tot atuncea și apa în care am stins varul și apoi le turnăm la olaltă într'un vas mai mare. După aceasta numai decât umplem stropitoarea, și stropim vița dintr'un șir peste tot locul, și apoi celelalte șire rând pe rând. Cu astfel de apă stropim via primăvara când lujeri sunt de o schioapă. La stropirea aceasta ne trebuie pe un jugăr de vie cam 300—400 litre. A doua stropire se face tot așa, dar mai târziu cu 30 zile, cam pe la începutul lunii lui Cup-toliu; la stropirea aceasta în tot atâta apă folosim 2 kl. de peatră și 2 kl. de var nestins. La stropirea aceasta ne trebuie cam 500—700 litre de jugăr, fiindcă acum sunt mai multe frunze.

O a treia stropire ar fi de lipsă cătră sfârșitul lui August, dacă însă peronospora nu bântuie tare, stropirea aceasta poate și rămânea. La tot cazul trebuie să grijim, ca în aceiaș zi

Documente pentru limbă și istorie.

Fracment din „Monografia bisericilor, școlilor și reuniunilor române” din Făgăraș.

Din cele trecute vremi.

Documente

relative la biserica gr.-or. română din Făgăraș.

Sub titlul „Biserici vechi românești în țara Făgărașului”, eu am publicat încă în nr. 36 a. tr. al „Telegrafului Român” o diplomă a principelui Transilvaniei Mihail Apaffy de dto Turda, în 10 Octomvrie 1694 prin care i-s'a conces principelui Constantin Brâncoveanu din țara românească de a clădit în Făgăraș în strada Brașovului din material solid o biserică pentru românii din Făgăraș, cari atunci erau cu toți greco-orientali.

După-ce o parte din românii din Făgăraș au trecut la unire cu biserica romano-catolică, biserica Brancoveanului la anul

1761 a fost predată în mod officios credincioșilor români gr. cât. a căror proprietate este și astăzi.

În urmă acești români remași în legea strămoșească gr. or. la anul 1783 și-au clădit o biserică nouă în strada grecilor în apropierea pieței Făgărașului. Turnul acestei biserici l'au acoperit cu tinichea la anul 1791. Și a ținut aceasta tinichea până la anul 1896. În acest an noi credincioșii, parochieni ai acestei biserici am tocmit cu un măestru să ne acopere turnul bisericii din nou cu tinichea albă. Când s'a început lucrarea noi am pregătit un act istoric comemorativ despre ioființarea și trecutul acestei biserici ca acest document să-l așezăm în glob din tunul bisericii pentru următorii. Când au ajuns lucrătorii cu dărâmarea coperișului vechiu până sus la cruce, au aflat în globul de sub cruce în un toc de tinichea două acte scrise cu litere cirile.

Aceste acte noi le-am transcris cu litere latine spre ușurarea cetirei pentru următorii. Apoi dimpreună cu actul nostru istoric le-am așezat atât pe cele originale cu litere cirilice, cât și transcrierea lor cu litere latine în tocul cel vechiu de tinichea și cu acestea le-am pus în globul de sub crucea cea nouă.

După acestea crucea a fost sfințită în

biserică în 4/16 Septembrie 1896 în prezența mai multor parochieni prin parohul *Nicolau Aron* din comuna învecinată Galați, învitat la aceasta.

Meșterii îndată au luat crucea sfințită și pe un timp foarte frumos o au înălțat spendit strălucitoare pe vârful turnului în prezența noastră a parochienilor adunați acolo cari cu pietate și pătrunși și inspirați de un tainic simțământ de religiozitate și speranțe, implorăm în sufletul nostru timpuri mai bune și înfloritoare pentru mult încercatul nostru neam și sfânta noastră biserică.

Actele amintite mai sus sunt următoarele:

I.

La anul Domnului 1783.

Cu vrerea și ajutorul atotputernicului și preabunului Dumnezeu, care prin grația și slobozenia prea milostiv înălțatului împărat Iosif al II-lea al râmilenilor și altor țări împreunate s'a pus temelie adică fundament și s'a făcut această sfântă biserică de ritusul și legea grecească neunită a răsaritului cu cheltuiala sau milostenia a onora din orășenii și poporeni sfintei biserici, și și a altor creștini buni din alte părți, pe cari i-au îndemnat Dumnezeu spre această părere de bine sufletească. (Va urma).

când am pregătit apa de stropit să și stropim. Afară de aceea trebuie să punem var la tot cazul, căci altfel nu se lipește de frunze și când vine ploaia o spală de pe frunze.

La nici un caz să nu stropim via înainte de ploaie, sau dacă am stropit și vine ploaia îndată la toată întâmplarea după ploaie trebuie să stropim din nou.

După-ce stropim și să uscă soluția, rămân frunzele vinete, sămna că peatra este așezată pe frunze și când ajunge sămânța peronosporiei pe frunze, dă să între în frunze, dar peatra fiind veninoasă, le omoară înainte de a intra în frunze.

„Solia Satelor“.

Gheorghe.

POEZII DIN POPOR.

Strigături de la joc.

Da 'nvărtăte draga mea
Nu fi tot cu voia rea.
Da 'nvărfă-te pe sub mână
Că nu ești fată bătrână
Patzuzeci de ani îmi pare
De când îmi ești fată mare.

Mân-o tu s'o mân și eu
S'o mână-m la tatăl său
Să-i dea țol și lepedeu,
Că de când s'o măritat
Num' un lepedeu i-a dat,
Da și-acela tot îi spart

C'atâta l'o purecat.

Mârdra înaltă și subțire
Mult mă mai scoate din fire,
Că de când o am îndrăgit
Umblu ca un rătăcit,
Tot păzind pe la porțiță
Numai pentru-a ei guriță.

Foaie verde lemn uscat,
Mersa badea la 'nsurat
Și ce-a cerut nu i-a dat.
C'a cerut sute prea multe
Și l'a scos frumos din curte,
D'a cerut boi, cai și cară
Și la scos frumos afară
Ca pe-un prost și o tândală.

Drag mi-e badea ciobănaș
Că-mi dă urdă și-mi dă caș
Și sărută drăgălaș
Place-mi urda, place-mi cașul
Da-mi mai place ciobănașul,
Vine seara dela stână
Și m'așteaptă la fântână,
Seara pe raze de lună.

Pentru badea bădițu
Bucuros mi-aș da șurțu
Și rochița mi-o aș da
Numai de-ar vrea să mă ia,
Să-i fiu noră mumă-sa.

Fost-ai mândro lucru prost
Că umblai flămândă 'n post
De când dulcele-a venit
Fața ți s'a rumenit.

Nu știu nevasta mi-e surdă

Ori e toantă ori e mută,
Eu o mân să dea la boi
Ea mi-aduce usturoi,
Eu o mân să dea la vaci
Ea se duce după fragi,
Eu o mân s'aducă apă
Ea mi-aduce foi de ceapă
Eu o mân după 'mblăcii
Ea mi-aduce cioarecii,
Eu îi zic fuior să toarcă
Toată ziua ea dă roată,
Și nimic nu isprăvește
Fără numai tândălește.
Când vine Dumineca,
La popa merge-a 'ntreba:
Părinte sfinția ta
Slobodă-i Dumineca,
C'am un caier de-a căta?
Slobod dracu să te ia
D'apoi tu într'o săptămână
N'ai tors un caier de lână?
Părinte multe-am făcut
Săptămâna a trecut:
Luni și Marți eu n'am lucrat,
Mercuria e sărbătoare
Te scapă de multe boale,
Apoi Joile-s legate
N'oiu lucra să-mi fac păcate,
Vinerile le cinstesc
Și nu mă prea ostenesc,
Sâmbătă când aș lucra
Gata-i popa a toca,
Stai părinte nu toca,
Că acu 'ncep a lucra!
Vai de omu jucător,
Că la lucru n'are spor;
Nici la șură adunătură
Să ia o pasere 'n gură.

L-am întâlnit și eri pe dânsul
Mă spus că-i astfel blestemat.
Că adese ori l-apucă plânsul
Gândind la cuibul dărâmat
Și m'a rugat să spuie la toți
Povestea bieteii rândunicii. —
Acum, copile dacă poți,
Gândește-te nițel și — ghici
De ce v'am scris-o aici?

Amicul Tinereții* 1909 Ion N. Dobre
Elev la Seminarul Central
București.

Lemnul jeluirii.

(Poveste veneză)

Dela „Körtnerort“ de odinioară peste mahalalele Vieni, peste Winerberg și Semmering ducea un drum vechiu spre Stiria. Deja Românii încă știau drumul acesta, ba înainte de romani chiar și Celții încă îl cunoșteau, mai apoi comercianții și cavalerii germani treceau pe drumul acesta când mergeau spre țara altelor clasice, spre țara dorurilor tinere, spre Italia.

Acolo unde azi s'au edificat palate cari de cari mai pompoase, acolo pe vremuri erau grădini cu pompii în floare, și și lunci cu lanuri mari de grâu, și ceva mai departe de aici acolo unde drumul e mai țepiș, înaintea bisericii de azi a călugărilor paulini era în timpurile vechi o casă, unde intrau cu plăcere căraușii, după-ce suiau cu chin cu vai carul încărcat cu marfă.

Caii sugeau cu sete apa curată de fântână, până-când cărciumăreasa priete-

PAGINA COPIILOR.

Redactor: CRIN.

Povestea unei rândunele.

Sub streșini astă primăvară
Intr'un ungher tăcut și gol,
Și-a fost urzit o rândunică
Un cuib de pae și nămol
Și-a pus sârmana multă trudă
Până s'aducă tină udă,
De zid apoi tina s'o prindă
Și s'o lipească sus în grindă;
Dar după zile de strădane
Râdea din tainutul fund.
Cuibușorul ei mic și rotund
Cum faci un pumn din două palme
Și n'a fost dat ca'n cuib mereu
Să lăncezească singurică,
Ci-a dăruit-o Dumnezeu.
Cu patru pui de rândunică.
Erau la început golași,
Dar puful prinse să le crească,
Și apoi așa de drăgălaș
Se deprindeau să ciripească —
Căci mama în ori-ce dimineată
Le ciripea din cioc ușor —
De bună seamă că-i învăță
Să zică »mamă« în limba lor!
Sbura apoi în depărtări
Vermuși s'adune și lăcuste
Ca să le dea și lor să guste
Și ei din astfel de mâncări...
Crescuse-acum, mai mare dragul,

Și când băteau din aripioare
Și când scoteau căpșoru'n soare,
Mai mai să nu'i încapă pragul!
Nu mai putea de bucurie,
Și toată casa să umplea
De ciripit și vioșle.
Iar bucuria lor întreagă
Știți voi cât fu de mare? — Chici!
— Atâta cât'ncape, dragă,
In pieptul unei rândunici.
Dar n'a fost lungă bucurie
Că vezi, așa e pe pământ —
Tăești și tu doar cine știe
Când o să cazi slăbit și'nfrânt!
Și rândunica nu știa
Că un copil răutăcios,
Ca hoții zile întregi pândea
Să soarpe cuibul vesel jos.
Și la surpat cu o prăjină
Iar biefii pui căzură pradă
Unei pisici ce-i aștepta
De când erau golași să cadă.
Iar rândunica — Doamne sfinte! —
Cum se plângea cu graiu umil
Cum se sbătea svârlind ferbinte
Blestem amarnic pe copil!
Și vezi că la ajuns blestemul,
Căci astăzi umblă haimana,
Fără părinți, fără de rude,
Stinger și strențos — așa!

noasă le turna vin curat în pahare, birișul apoi, stătea cu ei la masă, îi întrebau de prețul mărfurilor, de negustorii, le povestea despre luptele cavalerilor cruciați, despre jafurile, le făceau Turci haini.

Oaspeților le părea foarte bine, dacă vedeau în pragul casei pe Liza. Blondia Liza, unica fetiță a cărciumariului, era o copilă frumoasă și drăguță. Părul ei cădea ca un val de aur peste umerii ei, fața ei era ca un măr roșu, ochii ei ca vinețelele (centaurea (cyanus) într'o mare de spice.

Pe Lizica toți o iubeau. Cocișii îmbrăcați în hainele lor dure, îi netezeau încet părul. Cavalerii panterați zibeau, pentru-ca să nu să sperie copila. Iar dacă venea pela ei vre-un trubadur și începea să cânte atunci Lizica începea să joace lin și grațios, punându-și pe cap o cunună de vinețele.

Clipele cele mai frumoase îi erau acelea, când să ducea cu mamă-sa și să așezau în umbra teiului din dosul casei, privind cu drag la lunca înflorită.

Aceasta era împărăția Lizei. Cunoștea deja toate florile, toți gândăceii, cari sburau de pe un firicel de iarbă pe altu, fluturei lucitori, cari se legănau pe corola florilor.

Dar mai mult îi plăcea totuși teiul bătrân, mai cu seamă în sările liniștite de vară, când mamă-sa o lua în brațe și îi povestea despre smei de prin castele, des-

pre zânele apelor, iar luna le copleșa cu razele ei aurii cari străbăteau furișându-se printre frunzele teiului, și cu draoste îi netezea buclele bălai a copilei, până-când ia asculta poveștile mamei ei.

În zilele de vară teiul respira un miros îmbalzat. Cu atari ocazii Lizica făcea cununițe din floricele cele mai frumoase de pe câmp și-l întâmpina cu ele pe tătucul ei, care ducea oaspeților bere cu spume și vin rece. Copila bătea în palme iar oaspeții ziceau că nu este copilă mai drăguță în lumea asta, decât Lizica.

A trecut deja și iarna și când s'a desprimăvărat Lizica nu mai asculta poveștile mamă-sa sub teiul din dosul casei, nu mai asculta poveștile cari de cari mai frumoase, ci zăcea în pat, fața îi ardea de fierbințelile cele mari. Mamă-sa stătea tot lângă patutul ei și să ruga lui Dumnezeu.

Birtașul să mișca încet cu ulcioarele de vin, și când oaspeții îl întrebau de copilă, el ștergându-și lacrimile mari le zicea:

— Lizica e greubolnavă, bunul D-zeu știe, de va mai putea scăpa.

Temerea cărciumariului n'a fost fărăde nici un temei. Într'o dimineață frumoasă din luna Maiu, când soarele s'a furișat prin fereastră în odaia ei, deodată copila bolnavă i-a zis mamei sale:

— Așa-e mamișco, că mâne iară vom mergă sub teiul din grădină, unde cântă

păsărelele, și eu iarăși voi face o cunună, iar tu îmi vei spune iar povești.

Cu mânuțele ei slabe a cuprins grumazii mamei sale, iar sărmana femeie abia și-a putut ascunde lacrimile. În noaptea aceea însă sărmana Lizica a murit în brațele iubitei sale mame.

Isvoarele lacrimilor mamei ei au secat cu totul; până-când a stat lângă patul ei și-a plâns tot năcazul. Umbla tăcută în sus și în jos prin odaie, iar seara se așeza sub teiul din grădină și plângea, să tânguia, încât de departe i să auzea plânsul ei, și toți o compătumeau pe smana femeie.

Într'o seară, când gerul a înroșit și a ruginit frunzele de vie, pe femeia Ana au aflat-o subteiul din grădină, cu capul răzimat de teiu, era moartă. Pe fața ei se vedea un zimbet dulce; în ultimul din vis a răvăzut pe Lizica și astrâns-o la piept.

Oamenii au numit teiul acesta „lemnul jeluirii”, fiindcă multe tânguiri și oftări s'au auzit sub pomul acesta.

Teiul acela demult a pierit, și cărciuma prietenească sa dispărut. Dar în Viena acum este o stradă, care se numește „lemnul jeluirii”, fiindcă acolo a fost pe vremuri teiul acela, „lemnul jeluirii” acărui frunze povesteau despre bucuriile și suferințele unei mame.

Traducere din l. italiană de Valeriu Crișianu.

!! Deschidere de Scaldă !!

a **Modbavului** de iod și sare, care se va deschide în **1 Iunie 1913**,

și va fi provăzută cu Odăi bine aranjate și mâncări bune și eftine. Direcțiunea se va îngriji ca și poporul de rând să fie provăzut cu quartire pe lângă prețuri de totului eftine.

În fiecare zi dimineața și seara dela Agnita și Sâmbăta inferioară, vor comunica automobiluri cu scaldă.

Informațiuni mai deaproape se primesc la

DIRECȚIUNE.

Misoginul

— Roman italian. —

(38).

Trad. de Crin.

(Urmare).

N'a primit nici un răspuns. A strigat-o și a doua oară:

— Bunică!

A mișcat puțin pe bătrâna. A strigat-o și a treia oară, dar acum mai tare. Nici Melania nu s'a trezit și pe donna Marta zădarnic o striga pe nume.

Tăcerea aceea îl neliniștea. Nici el n'a știut cât timp a stat nemișcat, dar foarte mult. Afară ploua.

Pela miezul nopții s'a trezit Melania. Și a cerut scuzele, că a trebuit să doarmă puțin, după aceea a întrebat despre starea sănătății bolnavei:

— Paremișă, a murit — îi zise Aurel.

Melania s'a dus lângă ea și a prins-o de mână. După aceea oftând, îi zise lui Aurel:

— O nu, n'a murit, — numai doarme. E liniștită. Eu încă tot mai speriez, că să va însănătoșa.

Aceasta mângăiere i-a făcut bine lui Aurel. Totuși nu s'a putut reținea și a început a plânge cu hohot.

— Sărmana bunică, cede trăbue să sufere!

— Nu plânge, d-le conte. De ce să plângi? Doamne, D-zeule!... Te rog, nu mai plânge, ascultă-mă...

Și cum n'a primit nici un răspuns, copila s'a plecat înalte, capul și l'a plecat spre Aurel și și-a pus mâinile pe umerii lui.

Aurel n'a mai plâns. Și-a sters lacrimile, după aceea a privit-o lung, tăcut. Privirea îi era așa de neliniștită, să părea, că nu mai cunoaște pe Melania.

S'au privit lung și cu privirea par-că s'au înțeles. D-șoara Borîș a îngenunchiat înaintea patului și plâns.

Melania i-a promis lui Aurel, că-l va iubi și vrea, să-l vadă fericit.

Așa s'a întâmplat, că lângă un mort, dar poate și după voința ei, moartea a împreunat o păreche tină.

XI.

Singur.

Din o fereastră a locuinței lor din Mi-

lano, privea contele Aurel Imberido, după trecătorii de pe stradă și să delecta în gălăgia trecătorilor.

Mai târziu s'a așezat într'un fotel și s'a uitat odată împrejur prin odaia, în care și-a petrecut copilăria.

Să însăra și umbre negre, să strecurau în odaie, de acolo în inima grofului și pe dinaintea ochilor sufletești alui Aurel defilau iași amintirile zilelor trecute.

Cum au bătut cuiele la sicriu. După aceea o au dus la fărâmurul lacului, unde bătrânul luntraș Ferdinand, o a pus în barcă și o a dus în Laveno. Acolo sicriul a fost pus în tren și dus la Milano, unde apoi a fost pusă pe catafalca.

Și după aceea, cum treceau în infinit zilele lungi și plictisitoare.

Dorea a fi într'o societate. Și deodată cași cum ar cere ajutor, strigă:

— Ah Melanio, Melanio!

Trăbue s'o vadă!

Sufletul lui învelit în haina durerii, era chemat de zimbetul ei. Fără de iubire ce folos ar avea de glorie, avere și renume. Simțământul e factorul acela, ce dă conținutul la ceva.

(Va urma).

Un motor cu putere de 4 cai ce să poate aplica la mânatul mașinilor de îmblătit, de treierat, are și un ferestru pentru tăiatul de scânduri și de lemne etc. să poate aplica și la mânatul de moară. Motorul este nou, puțin folosit. Să vinde din mână liberă, cu preț convenabil. Doritorii îl pot vedea motorul în Făgăraș, ulița Podului (Galațului) sub Nr. 38, la proprietarul caselor.

Căsătorie Un tânăr de 32 ani reprezentabil, transilvănean, comerciant în București, are o prăvălie bine cercetată, într-o stradă principală, cu un venit de 12—13 mii lei anual, dorește căsătoria unei fete de la 24 ani în sus din familie bună cu educație recerută, care posedă și o zestre de 3—4 mii lei. A se scrie la Redacția acestui ziar sub lit. „D“ alăturând și fotografia cu o marcă postală de 25 fil. pentru răspuns. Scrisorile se vor păstra cu mare discrețiune.

În atenția călătorilor la București.

VIZITAȚI MAGAZINELE LAZĂR TULBURE

Consumul general „La doi Camarazi“, strada Știrbei-Vodă, colț Popa-Tatu.

Bodega, Bererie, Restaurant și Aperitive str. Schitu Măgureanu 49.

Local de consumație deschis ziua-noaptea. Curățenie exemplară. Beuturi și mâncări escelente.

Prețuri ieftine.

Cu stimă
LAZĂR TULBURE.

Dela 1878! Intrece pe toate leacurile de casă de până acum renumita și în toate părțile lumii recunoscută și

Adevărata ALIFIA CENTIFOLIA

(mai nainte numită alifie miraculoasă.)

PUTEREA și INFLUINȚA:

Oprește și încetează veninarea sângelui. Face superflue ori ce operație. Folosește femeilor lapătătoare, ajută la pornirea lăptelui, nu să întărește pieptul. Orbațul de piept (foc viu), folosește la orice rani vechite, rani deschise la picioare umflăte, la caries, rani venite prin lovitură, tăieturi, împușcături, striviri, împunsături, sdobituri, să folosește pentru îndepărtarea din corp: la tânduri de lemn, spin, sticlă, alică, năsip, prav etc. la orice umflături, creștere din corp, la sifile, la corbunculus, neoplasme, chiar și la rac, la putreziciune, la vermi, la rosături, beșicii ivite pe picior, la orice arsături, membre înghețate, rane ivite prin lungi zăcere a bolnavului, umflături la grumazi, la buboale, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăralei etc. etc. **Are putere vindecătoare și sigură.**

Mai puțin ca două doze nu să trimet. Expedarea să face prin ramburs (Nachname) sau plăte înaintea. 2 burcane costă cor. 350 f.

La comande mai mari se dă rabat convenit.

Se capătă la: Farmacia Török József, și la alte farmacii în Budapesta. În mare (engro) la Thalmayer și Seitz, la succesorii Kochmeister și la drogeria Fraților Radonovits în Budapesta.

Unde nu să află depou, să se comande de drept de la farmacia **THIERRY A. Örangyal-gyógyszertára Pregrada** (lângă Rohitsch-Sauerbrunn.)

Alifia echler Balsam
aus der Schuttschong-Apothek des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Anunțuri și Reclame

să primesc la administrația foaie cu prețurile cele mai ieftine.

OSPĂTĂRIE NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI.

Strada Academiei Nr. 21, aproape de Bulevardul Carol.

I să recomandă tuturor pasagerilor și escursioniştilor din țară, cei-ce vizitează capitala București a cerceta în strada Academiei nr. 21

„Ospătăria Enache“

a compatriotului nostru Oltean, aranjată din nou cu tot confortul, două sale și o curte pașioasă, unde să poate căpăta cea mai bună și aleasă

BUCĂTĂRIE NAȚIONALĂ.

Diferite **Vinuri** indigene și streine.

Bere bună de Bragadiru.

Diferite beuturi igienice și țuică curată.

Serviciu culant.

Prețuri moderate.

Cu stimă

GHEORGE CISMAȘIU

Ospătăria Națională, București.

Prima Tipografie Română

a lui

Constantin Popp

Făgăraș, Vár-tér Nr. 47, (casele I. Peia).

Tipografia execută ieftin și conștiincios:

Acții. — Afișe. — Bilanțuri. * de depuneri. — Necrologe
Bilete de cununie. — Bilete * Note.— Obligațiuni. — Per-
de logodnă. — Bilete de vi- * ceptiuni. — Protocele. —
zită. — Broșuri. — Circu- * Programe. — Statute, și di-
lare. — Convocări. — Chi- * ferite tipărituri dela cele
tăntă. — Cuverte cu firma. * mai simple până la cele
Erogațiuni. — Invitări. — * mai fine și mai moderne,
Jurnale de bancă. — Libele * — cu prețuri moderate. —

Comandele din afară se efectuează repede.

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficioase pentru agendele bisericești și școlare: cărți de școală și de literatură populară, revizite de scris, etc

Rog On. public pentru sprijinirea binevoitoare și a mă onora cu prețurile comande, cari mă voi da toată silința de ale esecuta cu gust, prompt și cu prețuri reduse, fără concurență.

Toate comandele, scrisorile private, mandatele cu bani abonamentele foaiei „OLTEANUL“ sunt a se adresa la

Constantin Popp

proprietar de tipografie.

La tipografia noastră se află de vânzare următoarea:

Cultivarea viei și manuarea vinului și morburile și vindecarea lor, de *Daniil D. Graur*, învățator și propr. de vii, absl. de cursul de vierit din Bihardioszeg și cursul de pivnițarit din Budafok. Carte aprob. și revăzută de ministrul reg. ung. de agricultură. Prețul 2 cor + porto.

Logodna dela Sfântu Ion, dramă populară în 4 acte de *Augustin Szilagy*, prețul 1 cor. 20 b., + porto.

Țiganul la peșit, comedie populară într-un act în versuri și hazlie, de *Emanoil Corfariu* cantor. Prețul 16 fileri.

Țiganul la popit, piesă teatrală în trei acte în versuri și hazlie, de *Em. Corfariu* cantor. Prețul 50 fileri.

Cântece din vremea veche, culese de *Gh. Tulbure* ases. cons. Edit. tipogr. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Zarafia Dumitru Pop (Dejenariu) compatriotului nostru oltean a d-lui

din Brașov, strada Hirscher (teatru) o recomandăm tuturor acelor cari merg sau să reântore din România.